

І.В. Гончаренко, д-р екон. наук, професор

І.М. Ушакова, магістр

Миколаївський національний аграрний університет

**СУЧАСНИЙ СТАН ТА НЕОБХІДНІСТЬ РОЗВИТКУ
ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ
АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ
МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ**

Постановка проблеми. Зовнішньоекономічна діяльність є важливою і невід'ємною частиною господарської діяльності підприємств, фірм, усіх учасників ринкових відносин. Проте, попри велику зацікавленість суб'єктів підприємницької діяльності у використанні права виходу на зовнішній ринок і здійсненні експортно-імпортних операцій, отриманні валютних коштів, практика показує, що існує значна кількість проблемних моментів у реалізації цілей аграрних підприємств у зовнішньоекономічній сфері. Тому перед суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності постають проблеми аналізу динаміки, кон'юнктури міжнародних і внутрішніх ринків і на цій основі - розробки механізмів адаптації, які б сприяли достатній гнучкості в поведінці суб'єктів господарювання та оперативності у прийнятті ними відповідних рішень. Саме тому питання ефективного розвитку зовнішньоекономічної діяльності підприємств аграрного сектору, дослідження шляхів організації виходу підприємств на зовнішній ринок є досить актуальними.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження проблем зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів національної економіки, шляхів та методів їх вирішення знайшли відповідне відображення в наукових працях відомих учених-економістів — Г.М. Дроздова, А.М. Кандиби, І.І. Лукінова, Ю.П. Макогона, О.М. Онищенко, А.П. Румянцева, В.І. Топіхи, О.І. Яковлева та інших вчених. Проте деякі аспекти залишаються не дослідженими, особливо на рівні аграрних підприємств.

Постановка завдання. Дати оцінку сучасного стану зовнішньоекономічної діяльності підприємств аграрного сектору економіки Миколаївської області та визначити можливі шляхи її подальшого ефективного розвитку.

Виклад основного матеріалу. Зовнішньоекономічна діяльність на сьогоднішній день дає можливість гармонійно поєднувати інтереси

держави щодо політичної й економічної незалежності з інтересами підприємств у максимізації прибутку й відповідному його перерозподілі [1].

Здійснення зовнішньоекономічної діяльності сприяє економічному розвитку підприємств аграрного сектору економіки забезпечуючи можливість одержувати валютну виручку від експорту, підвищувати технічний рівень виробництва (за рахунок імпорту, більш ефективної техніки та технології), виробляти конкурентоспроможну продукцію. Протягом останніх десятиліть експортно-імпортні операції поступово стають основою товарного обігу в сільськогосподарських підприємствах Миколаївської області.

Миколаївщина традиційно вважається одним із регіонів інтенсивного землеробства в Україні, за наявності потужного природно-ресурсного потенціалу та значних земельних ресурсів [2]. Основними культурами рослинництва в області є зернові (озима пшениця, ярий ячмінь, кукурудза). Розвинуте садівництво та виноградарство. Тваринництво області представлене такими основними галузями як скотарство, свинарство і птахівництво. Певною мірою розвинутими є бджільництво й кролівництво.

Експортний потенціал аграрної продукції складають: живі тварини, продукти тваринного походження; продукти рослинного походження; жири та олії тваринного або рослинного походження; готові харчові продукти (табл. 1).

Найбільшу частку в експорті займають продукти рослинного походження. Так у 2012 р. продукція рослинництва складала 77,3 % від загального обсягу, а у 2013 р. цей показник збільшився до 89,7 %. Спостерігається тенденція щодо зменшення частки жирів та олій тваринного або рослинного походження (з 13,1 % загального обсягу у 2012 р. до 1,8 % у 2013 р.). Основу експорту продукції рослинництва сільськогосподарських підприємств Миколаївської області становлять зернові культури, яких у 2013 р. було експортовано на суму майже у 792 млн дол. США. Значно менша частка експорту припадає на насіння та плоди олійних культур, головним чином, насіння соняшнику та ріпаку. Сільськогосподарські підприємства Миколаївської області майже не експортують продукцію тваринництва за кордон. У 2013 р. на неї припало всього 0,5 % у загальному обсязі експорту, що становило майже 6,3 млн дол. США.

1. Динаміка зовнішньої торгівлі підприємствами аграрного сектору економіки Миколаївської області

Види продукції	Експорт		Імпорт	
	тис. дол. США	у % до загального обсягу	тис. дол. США	у % до загального обсягу
2012р.				
Продукти тваринного походження	6356,9	0,5	25206,9	25,0
Продукти рослинного походження	1057787,4	77,3	6912,4	6,8
Жири та олії тваринного або рослинного походження	179839,1	13,1	50,4	0,05
Готові харчові продукти	125101,2	9,1	68773,1	68,1
Всього	1369084,6	100,0	100942,8	100,0
2013р.				
Продукти тваринного походження	9387,5	0,8	екти діа26,9	26,9
Продукти рослинного походження	1077479,1	89,7	7168,3	5,5
Жири та олії тваринного або рослинного походження	22222,2	1,8	-	-
Готові харчові продукти	92522,8	7,7	87504,6	67,5
Всього	1201611,6	100,0	129578,6	100,0

Джерело: Розраховано автором за матеріалами [3]

Крім того, деякі види сільгосппродукції на Миколаївщину завозяться з – за кордону, але обсяги її імпорту незначні. Основу імпорту сільгосппродукції склали готові харчові продукти 67,5 % у 2013 р. та продукти тваринного походження 26,9 %. Причому у 2013 р. спостерігається збільшення обсягів поставок тваринницької продукції в

порівняні з 2012 р. на 1,9 %, що є наслідком зменшення обсягів виробництва продукції тваринництва вітчизняними виробниками. У структурі імпорту тваринницької продукції 80,3 % припало на м'ясо та харчові субпродукти з Бразилії та Сполучених Штатів Америки; 15,7 % – рибу та ракоподібні; 3,9 – на інші продукти тваринного походження з Бразилії, Узбекистану та Парагваю, незначна частка – на молочні продукти та живі тварини.

Маючи високий експортний потенціал сільськогосподарської продукції, Миколаївська область використовує його недостатньо ефективно. Проведений аналіз ефективності зовнішньої торгівлі сільськогосподарськими підприємствами Миколаївської області, дає можливість зробити висновок, що відбулося зменшення майже всіх визначених показників (табл. 2).

Обсяг зовнішньоторговельного обороту у 2013 р. порівняно з відповідним показником 2012 р. зменшився на 9,4 %, на що вплинуло зменшення обсягів експорту продукції сільського господарства на 12,2 % та зростання імпорту на 28,3 %.

2. Ефективність зовнішньої торгівлі підприємств аграрного сектору економіки Миколаївської області

Показники	2012 р.	2013 р.	2013 р. у % до 2012 р.
Зовнішньоторгівельний оборот, млн дол. США	1470,0	1331,2	90,6
Сальдо, млн дол. США	1268,1	1072,0	84,5
Частка експорту продукції сільського господарства у зовнішньоторгівельному обороту, %	93,1	90,3	-2,8 в.п.
Частка імпорту продукції сільського господарства у зовнішньоторгівельному обороту, %	6,9	12,1	+5,2 в.п.
Коефіцієнт покриття імпорту експортом	13,6	9,3	68,4

Аграрні підприємства Миколаївської області повинні бути орієнтованими на розвиток експорту й на імпортозаміщення. Процес імпортозаміщення вирішує цілий комплекс соціально-економічних

завдань, таких як розвиток агропродовольчого комплексу, скорочення безробіття, зміцнення економічної безпеки країни. Модернізація сільськогосподарських підприємств вимагає закупівлі сучасного устаткування за кордоном, а експорт може виступати головним джерелом засобів для цього.

Висновки. Таким чином, подальший розвиток зовнішньоекономічної діяльності в сільському господарстві Миколаївської області повинен бути спрямований на підвищення ефективності зовнішньоекономічної діяльності сільськогосподарських підприємств по різних напрямкам:

1. Розбудова стабільного та експортноорієнтованого аграрного сектора економіки і створення для цього відповідних організаційно – економічних умов.

2. Підвищення конкурентоздатності виробників продукції сільського господарства Миколаївської області. Досягнення позитивних результатів можливо за рахунок впровадження нової техніки та новітніх технологій.

3. Змістовний перегляд імпоротної політики підприємств регіону. Потрібно відмовитись від імпорту тієї продукції, яка може бути вироблена вітчизняними підприємствами.

4. Розширення експортних операцій із сільськогосподарською продукцією шляхом здійснення широкомасштабного будівництва найсучасніших, модернізованих транспортних шляхів, ліній зв'язку та електропередач, сучасної системи телекомунікацій.

5. Для ефективного функціонування аграрних підприємств в Миколаївській області необхідно приділити важливу увагу розбудові такої інфраструктури, що була б економічно привабливою для залучення іноземних інвестицій та значних приватних капіталовкладень.

Бібліографічний список: 1. Дідківський М.І. Зовнішньоекономічна діяльність підприємств: навч. посібник / М.І. Дідківський. – К.: Знання, 2006. – 580 с. 2. Огієнко А.В. Ефективний розвиток зовнішньоекономічної діяльності аграрних підприємств Миколаївської області [текст]: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук 30.04.2010 / А.В. Огієнко. – Херсон, 2010. – 22 с. 3. Головне управління статистики у Миколаївській області. Статистичні дані [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mk.ukrstat.gov.ua>

Гончаренко И.В., Ушакова И.Н. Современное состояние и необходимость развития внешнеэкономической деятельности предприятий аграрного сектора экономики Николаевской области.

Дана оценка современного состояния внешнеэкономической деятельности предприятий аграрного сектора экономики Николаевской области, проанализирована эффективность внешней торговли предприятиями аграрного сектора и определены возможные пути дальнейшего эффективного развития внешнеэкономической деятельности в сельском хозяйстве Николаевщины.

Goncharenko I., Ushakova I. Current state and the need to develop foreign economic activity of the enterprises of the agricultural sector of Mykolayiv region. The current status of foreign economic activity of the enterprises of the agricultural sector of Mykolayiv region, analyzed the effectiveness of foreign trade enterprises of the agricultural sector and the possible ways of further effective development of foreign economic activity in agriculture Mykolayiv.